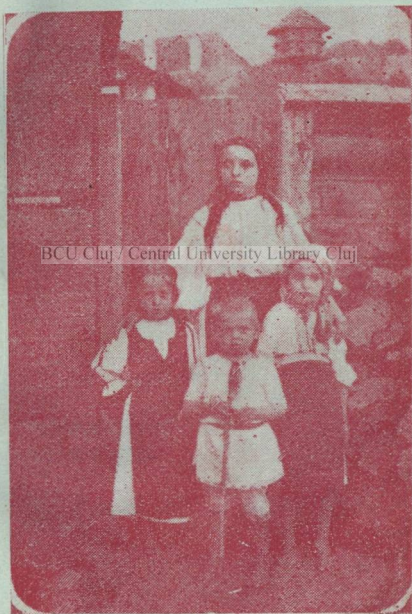

Sămânța viitorului

— Indemnuri pentru părinți. —

CĂRȚILE RĂSBOIULUI.

Întocmite de A. Melin.

4.

Sămânța viitorului

— Indemnuri pentru părinți. —

De

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Alexandru Lupeanu

profesor.

Blaj—Balázsfalva, 1918.

TIPOGRAFIA SEMINARULUI TEOLOGIC GR.-CAT.

223170

Nihil obstat.

Dr. Isidor Marcu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

revizor.

Comori vii.

Am un nepoțel, precum veți avea poate și dumneavoastră, cinstiți cetitori — Pe al meu îl chiamă Mircea, dar noi în casă îi zicem Pan, pentru o vorbă drăguță ce a rostit odată în limba lui copilărească. Și e ștregar, nene, numărul unu... Că mai avem și un pisoiu, Țuțulea, prietin bun cu Pan. Prietin și nu prea. Că Țuțulea ăsta e o vită leneșă, precum nu se mai află. Mai ales de când a dat frigul, nu-l poți desbărâ de la vatră nici să-i pârlești coada. Stă întins toată ziua în colțul vetrii, cu ochii mijind în lumina jarului, și nu se clintește ca mort. Nici nu mai are mustețe de atâta pârleală, numai niște tăciuni de cotoare.

Nu se mișcă, pân'ce nu-l sburdă lui Pan să-și tragă seama cu pisoimea sa. Il

ochiște de undeva, din vârful patului, apoi tip-tip, odată e la vatră. Întinde amândouă mânuțele lui rotunde, trandafirii, și-l încarcă deadreptul de coadă.

Țuțulea, de leneș, nici nu tresare, ci își întoarce puțin capul lui afumat, deschide gura abia, și parcă ar zice încet, cu greutate:

— Paaane, dă-mi paaace!

Pan, cu ochii lui vioi, focoși, nu se dă la târguială.

— Vleau să tolci — și întinde mai tare de sfoara lănoasă a lui Țuțulea.

— Mia-a-au, dă-mi paa-a-a-ce!

Iar dacă vede că nu-i glumă, se ridică deodată, își încovoie spinarea mătăsoasă și se freacă de obrazul lui Mircea, care-i tocmai cât vatra.

Pe urmă știe el ce-l așteaptă. Trei târâșuri de coadă câtu-i casa, câteva scărmanături bune, o îmbrățișare frățească, apoi se poate duce liniștit la locul lui de prăjeală de lângă foc. Nici nu se supără. Il iubește chiar, căci dorm împreună. Di-

mineața de sub țolișor, pe lângă mânuțele lui Mircea, răsare totdeauna și coada târcată a lui Țuțulea...

Dar nu-i prea place lui Pan de pisoi. Că prea e moale și prea e îngăduitor la toate. Pan tot e foc și pară. Se învârte ca sfârleaza. Toate le cotrobăește și le cearcă. Când e pe sub masă la vasele cu apă, când în fruntea casei la zalele ceasului. Tot întreabă și descântă cu limbuța lui ascuțită, de-i plină casa de vorbă și de lolot.

De Tăbălușa i-ar plăcea lui Mircea Pan, dar ea săraea, până la primăvară poate să-l tot aștepte în culcușul ei de paie dela șură, că din pricina iernii și a omătului el nu mai umblă pe afară. Și cum ar dori! Când aduce fata lemne, ce-i drept, se fură el Pan afară, în pridvor, ori îndrăznește chiar Tăbălușa să se vâre în casă la prietinul ei, dar scurtă le e întâlnirea. Vara însă sunt la largul lor.

Și cum îi place de Tăbălușa lui Mircea! Căci ea, cățea cuminte, îl înțelege

Sare, se gudură, aleargă, face ponturi; se joacă cu el, ca omu. — Uneori, de dragoste mare, îl pupă pe câte un obraz.

Se acață amândoi de curcan. Pan îi prinde de mărgele, iar Tăbălușa de coada resfirată. Și umplu curtea cu parada ce-o trag. De cotcodăesc găinile și cocoșul. Se miră par'că. Apoi dela o vreme tac și se uită și ele cu plăcere.

Pan e tot o voie, chiuie și rîde. Bate în palme. Tăbălușa latră și ea a dragoste. Se bucură par'că de bucuria și seninătatea micului ei prietin. Lumină și căldură.

*

...Un raiu este curtea și casa noastră de jucurile și glasul dulce, copilăresc, a lui Mircea Pan... Și, ca nepoțelul meu sunt toți copiii.

Incât, când îi vezi și îi auzi, să te oprești din lucru și să-ți crească inima de atâta vieață și sburdălnicie nevinovată. Cum mă opresc eu adeseori și-mi zic:

— Doamne, mare dar sunt copiii pe lumea asta! Să nu fie copiii ar fi pustie

lumea. Năcazuri, dureri, greutăți, sunt nimica se topesc, privind acestea daruri de seninătate ale lui Dumnezeu. Un zimbet de copil răsplătește o viață de chin. Mare binecuvântare a lui Dumnezeu, copiii. Toată nădejdea noastră de mai bine.

Copiii, copiii....

*

Intr'adevăr, iubiți cetitori, bunul Dumnezeu n'a putut, în marea sa milostenie, să ne dea, nouă pământenilor, un dar mai prețios decât *odraslele*. Copiii sunt pentru noi, ca razele de soare pentru fire. Nu este furtună, nici negură, după care să nu zâmbească razele de soare. O negură mare și grea ar fi viața noastră pământească, dacă 'nu ar lucii zimbelele copilașilor noștri într'ansa. Căci toate celelalte bucurii și fericiri pământești ale noastre sunt mărunte și neîndestulătoare. Banii, averea, hainele strălucite, numele fala, trec repede, ca fumul, dar mângâierea unor copii buni și aleși te ferește chiar și în pragul mormântului. În legea veche, la

poporul cel ales al lui Dumnezeu, lipsa de copii eră socotită ca o mare rușine și ca o zdrobitoare durere. Nimic mai jalnic decât un pom fără roade... În ramurile lui verzi par'că un plâns statornic, de care nu-l izbăvește decât suflarea geroasă a iernii. Și ce moarte dureroasă e sterpiciunea!...

În schimb, câtă seninătate în înfățișarea unui măr sau păr rodit! Insuși sfântul soare tot pe fructele aurii își odihnește ochii lui de raze. Fericit pomul cu roade bune și dulci.

Mai ales în acestea zile, când războiul cel dintre popoare, a înflăcărat o jumătate de lume, cerând mii și mii de vieți pământești, sunt o neprețuită comoară copiii, *sămânța vremurilor viitoare.*

Sunt copiii pietrii nestimate. Plugarul, care nu are grăunțe în vremea foametei ca să umple ogorul său, mai mare foamete va avea în viitor!

Grăunțe sunt copiii, grăunțe ale vieții.

Din ei va să răsară holda viitorului. Holda neamului, tăria noastră de mâne.

Plugarul, care nu-și îngrijește sămânța sa, hrana de mâne, vinovat este șie-și, vinovat pământului și vinovat lui Dumnezeu, care rodește.

Răsboiul cere dela noi, cei de astăzi jertfe neasămănat de grele: vieți bărbătești, tăria și puterea de astăzi. Cum îngrijim, deci, sămânța zilelor de mâne? — Cum!

Iată marea întrebare a timpului de acum!

Căci dumneavoastră, iubiți cetitori, cari aveți sau cunoașteți copiii, știți că ei nu sunt numai niște păpuși drăguțe și zimbitoare, făcuți ca prin ștregăriile lor nevinovate să ne însenineze anumite clipe ale vieții. O, nu! Copiii cresc, se fac mari, înaintează întru *sănătate și înțelepciune*, ori se aleg niște pomi cu *inima putredă*, cari bucurie nu fac, *röd nu aduc*. După cum li îngrijim de mici vlăstare.

Părinții sunt grădinari, copiii vlăstare.

Și dacă s'a cerut vreodată să fim buni grădinari ai copiilor noștri, acum când furtuna războiului răstoarnă atâția copaci în putere, mai mult decât oricând se cere.

Sunt o mulțime de părinți cari își lasă copiii de le cresc ca buruienile vara pe margini de drum. Mai ales unde sunt mulți și casa-i săracă. Spărioși și rușinoși, ori niște hărbaliți, de nu poate trece om pe drum de ei.

Când se apropie de școală, par'că s'ar apropiă de temniță, iar pe la biserică dau numai când caută cuiburile de porumbi în turn. Alții sunt urduroși și nespălați, încât nu-i poți deschilini dintre porceii de pe șanț.

Unele mame numai atunci își fac treabă cu copiii lor, când le înfundă câte-o gălușcă pe după cap, ca să tacă și să n'o mai năcăjească. Altele când le roagă moartea, ca să scape de ei. Cu o astfel de creștere de acasă apoi înzădar îi aruncăm pe capul dascălului, ca să facă ei

oameni din ei. Dascălul e pus la copiii oamenilor, nu la pui de sălbateci.

Despre copii și creșterea lor la casa părintească multe s'ar putea spune. Dar nu le putem înșiră toate aici, odată.

De data asta ajunge să ne dăm seama, că ei sunt *lucru mare foarte*. Creșterea lor bună și creștinească e ființa vieții noastre. Pentru ei avem să răspundem lui Dumnezeu și neamului, din care facem parte.

De aceea, *ochii și copiii!* Să fim grădinari harnici și cuminți. Toată vorba și toată suflarea lor să o păzim și să o îndreptăm spre bine. *Sufletul și trupul lor.* Să-i îndreptăm să aibă gândul tot la Dumnezeu și să le grijim de sănătate, ca la pomuleții din grădină, de trunchiuri și de ramuri.

Buni grădinari să fim. Că mare grădină avem să răsădim dintrânșii!

Sănătatea trupească.

S'a întâmplat odată să rămân acasă numai cu nepoțelul Mircea, de care v'am povestit. Eră o zi de vară, senină, dulce. Eu, sătul de strâmtoarea orașelor, din cari sosisem de curând, stam în pridvor, întins pe un pățcel, și răsfoiam o gazetă. Mircea eră lângă mine cu socotelile lui: un călușel de lemn schiop, de două picioare, un priznel, câteva piétricele, și alte boscârțe copilărești. Deoparte, cu botul pe labe sta Tăbălușa; li eră cald tare și o chinuiau muștele, din când în când clempănea furioasă, trudindu-se să le prindă. Peste vale, în grădina bisericii, flueră un gran-gur; mai departe, poate la Costănel morarul, cântă prelung un cocoș.

De gazetă m'am urât curând. Am arucat-o la o parté și m'am întors spre nepoțel. Îngenunchiase lângă „Murgu“ și se trudea să-i înfășure pe după cap un frâu de ață. În vremea când făcea aceasta, vorbiă cu scumpetea de cal. — Îl potoleă:

— Stai mulgule, stai. Că te încalec acuşi.

Murgu sta el, nu-i vorbă, mai ales fiind beteag de două picioare. Dar Mircea totuşi nu-i dă răgaz cu opreala. În închipuirea lui trandafirie vedeă, fără îndoială, un armăsar focos, cum auzise din poveştile bunică-sa. Vre-un cal de Fătfrumos, cu coamă de aur, cu copite de vânt. Cu nări de jăratec. Cal năzdrăvan.

În celea din urmă reuşi să lege frânele Murgului şi să-l proptească cumva în picioare. Să fi văzut, ţară, veselie! Ochişorii lui Mircea străluciau ca două nestemate. Gura îi eră ca un boboc când îl sărută soarele. Țineă de frâne cu stânga, iar cu dreapta învârteă pe după cap o nuieluşă. Trăgeă de frâne şi stiga în gura mare:

— Hi, mulgu, hiii!

Umpleă pridvorul de bucuria lui înflorită. Pridvorul, curtea şi casa toată. Din când în când se întorceă spre mine şi-mi spuneă cuprins de mare fericire:

— Unchiule, uite-mă cum încalec pe mulgu! Hi-i-i mulgu, hiiii!

M'am sprijinit într'un cot și mă uitam cu inima încălzită lanepoțel și la calul lui. Vedeam și simțiam. Atâta violciune și sănătate, îmi aprinse parcă și mie închipuirea. Îm părea că bietul murg de lemn cu două picioare betege s'a înzdrăvenit ca prin minune. Își încoardă grumazii și întinde frâne argintate. Se mișcă... Văd un Fătfrumos de-o schioapă, aprig și gureș ca un cântec de veselie. — Aud pleznituri de nuiă și... duduie de copite. Chiot ca la o nuntă de crai.

— Hi, murgu, hiiii!

Câtă sănătate! Ce veselie! Câtă fericire...

S'a trezit și Tăbălușa din lenea ei văratică, a uitat muștele obraznice, și se uită și ea la Mircea. Se uită lung...

Eu îl sorb din ochi și mă gândesc: fericit copilaș, fericită mamă, fericită casă...

Sănătate: lumină, fericire!

Altă dată. Nu văzusem pe Mircea de mult. Petreceam vacanța în orașelul din apropiere, la niște oameni buni. — Și nu mai aveam prilejul să-l văd zilnic. — Într-o zi iată, coborîră spre casa unde locuiam doi oaspeți dragi. Frate-meu, cu fecioru. Scumpul meu nepoțel și prietin, Mircea. „Pan, om năzdlăvan“ — vorba lui.

M'am repezit în calea lor, la poartă. Și am așteptat aici să strige Mircea cu glasul lui dulce, de elopoțel:

— Unchiu, tată, uite unchiu! Unchiu nost...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar n'a strigat. Ci venea încet pe lângă tatăl său, cu capul plecat, cu pălăriuța pe ochi. Când l-am strâns în brațe și l-am sărutat, am văzut că din ochișori i-se preling picuri de lacrimi.

— Pane dragă, Mirceo, ce-i cu tine?
— Se uită la mine abătut și trist.

— Mă doale...

— Ce te doare, scumpule?

— Gulița mă doale...

Îmi spune tatăl său întâmplarea.

Apucase cine știe cum, la o furculiță ori la un cutit, și punându-o în gură fără să-l vadă cineva, a căzut și s'a înțepat în cerul gurii. Ș'a făcut o rană mărișoară. Au trebuit să-l aducă la doftor.

L-am luat pe Mircea eu, să-l înse-ninez. Îmi eră așa de jale să-l văd tăcut, cu capul plecat spre umărul drept, cu buzișoarele adunate pe plâns.

— Pane, hai să ne jucăm; Prindem pisioul, încălecăm pe un cal buestru... Vii, Mirceo?

Mircea nu răspunde. Nu vrea să vadă pisioul, nu-i trebuie cal, nici căruț, nici dulceață nu-i trebuie...

— Prindem o pasere, — Pane, vrei? Una mică și cu aripi galbene, un sticlete. Bine?

Își pleacă capul pe pieptul meu și zice sughițând:

— Mă doale...

Nu-i trebuie nici pasere — zice tatăl său. — Venind pe cale un copil delă oi ne-a cinstit c'un pui de gaiță dar nu i-a trebuit. Iată-l, aici în buzunar.

Scoate frate-meu puiul de pasere.
Înădușit de căldura buzunarului eră trist
și el, aproape petrecut. Cu capul plecat.
Cu penele înborzoiate. Cu ochii rătăciți
Bolnav și el.

Doi puișori bolnavi....

Triști, abătuți. Îndurerăți.

Sărăcuții de ei!

*

Da, copiii *sănătoși* sunt îngerași vioi,
cari înseninează casa și inima omului.
Sănătatea trupească este cel mai prețios
bun pământesc. Fericire în această lume
fără de sănătate nu este și nu se poate
închipui.

Copilul bolnav e trist, abătut. Nu
are voie de nimic. Nu-i trebuie joc, nu-i
trebuie mângăieri. E ca o păpușă fără
grai și fără simțiri. Mai mult chiar: e
un chin și pentru sine și pentru ai săi.
Prilej de dureri și, foarte adeseori, de des-
nădejde. Cine n'a văzut vre-o mamă,
stând lângă pătul de suferințe al odraslei
sale?

Asta vreau să vă între la inimi, dragi cetitori: cumcă *sănătatea este întâiul și cel mai însemnat lucru în viața mititeilor noștri!* Dacă au sănătatea, acest ales dar al Domnului, atunci sunt fericiți și ei și părinții lor. Fără sănătate viața e o trudă dureroasă, un chin fără seamă. E ca traiul amărit al unei flori răsărite în umbră, între zidurile pivniței. E galbină, fără vlagă, firavă. E o jale toată ființa ei, sărmana. O durere întrupată.

Dacă *sănătatea trupului este un lucru atât de însemnat în viața omului*, cu cât mai scumpă și mai de preț este în viața unei mlădițe, a unui copilăș, care abia și-a deschis ochii în lume și bate cu degete sfioase la poarta vieții!

Un lemnușor ale cărui rădăcini sunt roase din fragedă vârstă de viermuleți, nu se va face nici când copac viguros, care să înfrunte vânturile furtunilor. Nu. Ci cel mult un păhui amărit, strâmb, pradă viermilor și rușine codrului.

Sănătatea e capul lucrului. Ea e temelul vieții, mai ales la copii.

— Aşa este — veţi zice — ştim şi noi, om bun. Dar sănătatea copiilor noştri nu stă în puterea noastră, ea e în mâna lui Dumnezeu, a întâmplărilor. Boala şi năcazul vin fără veste, nepoftite şi necerute! Nu le doreşte nimenia: sunt piaza rea, n'ai ce le face.

— Ba nu, dragii mei. Tocmai acolo vreau să bat vorba că sănătatea copiilor noştri, în cea mai mare măsură, e în mâna părinţilor, ori a îngrijitorilor lor. Nu clătinaţi din capete, că aşa este. O spun doftorii cei mari, învăţaţi cu nume vestit, profesori de pe la universităţi. Ca să crească o floare, să se întărească, să înflorească e după Dumnezeu în puterea grădinarului. Asta-i lucru ştiut şi hotărît.

— Şi cum am putea noi, rogu-te, să avem în putere boalele şi răutăţile din lume? Mare lucru!

— Mare şi nu prea. Iată cum:

Boala nu vine numai iac'aşă din vânt, fără cauză, fără pricină. Tot răul are un grăunte, o sămânţă, o porneală din

ceva. Boală e și ea un rău, care își are pricinile ei anumite și hotărîte. Celea mai multe sunt cunoscute și li-se știe vița-porodița. Iar dacă cunoști vița-porodița cuiva, dacă îi cunoști obiceiurile și toanele, dacă îi știi năravurile, atunci nu mai e așa de primejdios. Dacă știi că după pârlaz, pe un drum, e pitit un câne târcat pe ceriul gurii, atunci ce-i mai ușor, decât să-l încunjuri binișor pe departe, ca nici să-i vezi cinstiții colți? Ușor și sănătos. Așa și cu boalele; știi unde stau pitite? Te păzești din partea aceea, le încunjuri tu și copilașii tăi, pe cari tu, părintele, trebuie să-i ții veșnic de mână. Le încunjuri și te scapi de ele. Nu le vezi, nu le simți colții veninoși.

Unde stau pitite boalele? *Care-i rețeta sănătății copiilor?* Aici e greutatea!

Greutate mai ușoară. Nu am de gând, nici răgaz nu este aici să ținem școală de doftorie. Dar o mică rețetă de sănătate putem arăta spre îndemâna oricui.

1. *Curățenia*, e temelia sănătății.

Sămânța boalelor nu incolțește decât în stratul necurăteniiilor, în murdărie. Pravul, glodul, sudorile — acestea toate sunt strat bun pentru boale. Se pitesc boalele într'ânsele ca șerpii veninoși în buruienile de pe șanțuri. Și când le vine bine mușcă, îmbolnăvind și ucizând fără cruțare.

Pentru copii curățenia are o însemnătate de două ori mai mare decât la oamenii mari, întâiu pentrucă ei înșiși nu sunt harnici să se păstreze curați, și a doua pentrucă cu umbletul lor copilăresc, pe brânci, mai ușor și mai curând vin în atingere cu murdăria, cu sămânța boalelor. Prin urmare, o mare grijă trebuie să punem pe curățenia copiilor noștri. Să-i împrietinim deabinelea cu apa și cu săpunul. Și cu straietele curate. Să nu-i lăsăm veșnic urduroși și mâzgăliți, ca pe niște purcelași că nu-i nimic mai respingător decât un cenușotcă, de nu-ți vine să mai săruți copii, și nimic mai primejdios pentru sănătatea copiilor ca nespălarea. Copiii negrijiți și nespălați se bolnăvesc cu mult

mai de grabă decât cei curăței. Și mor mai curând, că boala îi răpune mai ușor. Nu vorbesc din vânt, dragii mei. S'a arătat cu scrisori, că mor cu mult mai mulți copii în familie cu grijă puțină de curățenie și de traiu, ca în celea cu vieață mai înaltă. Copilul e ca oul roșu: dacă știi umbla cu el îl ai, dacă nu, îl pierzi curând.

Să nu ne zică mamele, că e ușor a scrie despre curățenia copiilor, dar e mai cu greu a ține rănduiala între câte cinci-șase princhindei, când mai ai de furcă și cu sapa sau cu grebla! Nu-i așa. O mamă harnică și cu împărțeală la treburile ei, știe cum să-și rupă totdeauna vreme, o clipă-două, ca să șteargă nasul unui copil, sau să scalde un dolofan. Inimă se cere și înțelegere.

Nu uitați mamelor: curățenia copiilor e temelul sănătății lor.

2. *Lumina și aerul curat*, sunt pentru sănătate ca umezeala și roua pentru sămănături. Trupul omenesc afară de hrana

gurii mai cere: aer și lumină. Acestea dau reveneală bună trupului, în acestea se mișcă și trăește. La lumină nu au putere boalele; ele sunt fiicele întunecului și iubesc umbra. Soarele le ucide, le stârpește cu sulitele de aur ale razelor sale. Iar aerul întărește pieptul, curăță sângele, înviorează.

Copiii au trupuri plăpânde, fragede, cari clipă de clipă sunt în plină lucrare: cresc, se desvoaltă. Au, deci, trebuință tot de materii prielnice ca să poată duce mai departe zidirea vie a trupului lor. Le trebuie lumină multă, ca firicelelor de holdă primăvara, și aer curat. Altfel se piper-nicesc, nu înaintează, tânjesc. Și în loc să fie niște floricele cari să-ți trezească bucurii și nădejdi, sunt niște ființe amărite, pe cari văzându-le te întristezi și te doare sufletul.

Deci, mamelor, nu numai copiii să vă fie curați ci și casa, ferestrele, așternuturile, patul, totul pe unde se mișcă copilașii voștri. Faceți cale largă soarelui

în casele voastre! Nu lăsați ferestrele să orbească de nespălare. Niçi nu țineți ușile tot zăvorite, ci lăsați să vă cerceteze aerul cât de des casa, căci el aduce sănătate și viociune. El îmbujorază obrajii copiilor voștri.

Soare și lumină! Și aerul curat. Acestea păstrează sănătatea. Ele ne înfloresc copilașii.

3. *Doctorul*, este un domn bun, cu carte multă, care nu vrăjește, nu descântă, ci vede și cunoaște, sfătuiește și vindecă. Trebuie să ne împrietinim cu acest domn încă sănătoși fiind, nu să-l căutăm numai când tragem de moarte, după ce n'au putut să ne ajute nici bobii hârcelor meștere, nici descântecele. Doctorul să-l socotim că e un prietin și un binefăcător al oamenilor, nu dușman, care numai taie și rânduiește beuturi amare la potică. Astăzi doftoria e lucru mare: scapă sute și mii de oameni din gura morții.

Mai ales în viața copiilor are mari rosturi doctorul. Copiii se bolnăvesc ușor

și repede; boalele lor sunt cu mult mai primejdioase și mai grele ca la oamenii mari, multe dintr'ânsele sunt lipicioase încât amenință nu numai viața celui bolnav, ci se leagă de toți copiii din casă, sau din sat. Se bolnăvește adese un copil și mor pe urma acelei boli cinci-șase, uneori cincizeci-șasezeci.

La o boală capul lucrului e să o cunoști, să-i cunoști firea și mersul, năravul și leacul. Dacă poți să cunoști o boală, ai vindecat-o pe jumătate. Iar de cunoscut, firește, nu e în stare decât doctorul, căruia tocmai asta-i e chemarea.

Când simțim că un copil e bolnav numai decât fuga la doctorul! Fără amânare. Să vie să vadă el, să cunoască și să ne ajute. La copii nu este vreme de așteptat. O grumăzare, un vărsat, un pojar, nu așteaptă, ci ne omoară copilul în două trei zile, și ne îmbolnăvește și pe cei sănătoși.

Am văzut venind la clinică o femeie dela sate cu un copil, căruia obrazul stâng

fi erà umflat ca o pită de bubă rea, încât nu vedeà cu ochiul, nici mâncă nu puteà, decât să bea puțin lapte. I-se stârnise dintr'o sgrăbunță mică cât un vârf de ac, de vre-o doi ani. S'au înspăimântat și doftorii cei mai mari, de așa grozăvie. Și au înfruntat greu pe nesocotita mamă, care abià după doi ani s'a gândit să vie cu copilul la spital, la tãmaduit. Bietul copilaș — îmi spuneà doctorul — își va pierde un ochiu, pentru nesocotința mamei sale. Dacă venià mai curând la clinică scãpà frumos, fără nici o urmare. Păgână, ori proastă mamă!

Mai ales acum după crâncenul răsboliu, un copil e lucru scump, aproape neprețuit. S'au prăpădit sute de mii de oameni, locul acestora a rămas gol, trebuie umplut. Nu este aur să poți plăti un copil acum. De aceea grija de sănătatea copiilor e cea mai de căpetenie datorie a vremii noastre. Copilul pe care îl ai nu este numai al tău; el e al neamului, al țării, al omenirii întregi. Îngrijindu-l păzești avere

comună. Dacă moare un copil, e pierdere foarte mare. Ar fi bine să se facă o lege, că dacă moare un copil, fără să știe doctorul de boala lui, atunci să fie părinții pedepsiți. Ca să învețe oamenii a căuta de sănătatea prețioaselor odrasle. În chipul acesta s'ar putea împiedeca marea mortalitate a copiilor mici, care a luat întinderi foarte mari, mai ales la noi.

Copilul bolnav trebuie arătat numai decât doctorului! Nu cruțați osteneală, nici una sau două coroane. Vieța nu se poate plăti cu bani. Un copil mântuit din ghiara morții, face mai mult decât orice moșie!

Atâta recetă pentru sănătatea copiilor. — Mai departe e treaba doctorului.

*

Așa, dragii mei, sămânța fericirii în lumea aceasta este sănătatea trupească. Ai sănătate, ești vesel, îți-e dragă vieța; ești bolnav, e un chin pentru tine vieța, chin și pentru cei din jurul tău.

La copilași sănătatea e ca sânul mamei; copiii bolnavi sunt năcaz și trudă,

și nădejdi spulberate. Nu au parte de viață ei înșiși, nu au bucurie și folos pe urma lor părinții, nici neamul, nici țara, ci pagubă și zoală. Ramuri uscate, fructe putrede.

Mamelor, ochii și copiii! Păziți-i sănătoși și veseli. Creșteți vlăstare întregi și sănătoase, ca să vă binecuvinte înșiși copiii voștri, oamenii și ceriul!

Sănătatea sufletească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Am auzit dela un călugăr bătrân această povestire:

Odată, sus, în ceriu, la o sărbătoare mare, se adunaseră cetele îngerești în jurul scaunului de strălucire al celui Preaînalt și își așterneau închinăciunile lor cuvioase la picioarele Domnului Atotțiitorul.

Arhanghelii, Heruvimii și Serafimii, împreună cu toate oștile de sus, alcătuiseră un cor dumnezeesc și în cântări de alaute, de chimvale și din organe binerăsunătoare, preamăreau pe Domnul.

Stăpânul lumii ședeă pe tron de raze. Îngerei frumoși, cu ochișori limpezi ca mărgăritarele, țineau faldurile hainei lui împărătești. Sfinții lui Dumnezeu, patriarhii și prorocii, apostolii și martirii, ascultau în neclintire. Neînchipuite străluciri umpleau ceriul.

Domnul sta nemișcat. Preasfinții lui ochi priviau în depărtări, prin porțile norilor în jos, spre lume. Privia Domnul și ascultă.

Corurile cântau psalmi după psalmi. Stihurile răsunau, se înălțau, coborau în glas de organe, tremurau în strune de alaute și se tiviau în sunete prelungi de chimvale, în armonii suprafirești. Melodii negândite de mintea omenească...

Dar Domnul părea că altceva ascultă. Fruntea i-se plecă tot mai mult spre nori și ochii nu i-se mai deslăpiau dela zările fumurii ale pământului de jos. Cu cotul drept proptit în jilț, ascultă...

Apoi, deodată, s'a oblit de mijloc dumnezeescul moșneag și a ridicat poruncitor preasfânta sa dreaptă:

— Tăcere!

Cetele cerești au încetat cântarea lor de slăvire. Și căutau întrebători spre Domnul.

— Tăceți și ascultați: *colo jos, pe pământ se roagă un copilăș...*

*

Un copilăș se roagă.

A ingenunchiat în pățcelul lui alb cu fața spre icoana Domnului Hristos din părete. Mănile grăsuțe, rotunde, le-a pus cruce, așa cum arată „mamica”. A uitat călușelul de lemn și biciul de cânepă, a uitat și pisoiul leneș dela vatră. Nu mai e foc și pară. Nu mai scapără din piciorușele lui neostoiate; s'a potolit. Ochii nu și-i mai poartă neastâmpărați, cătu-i casa, ci se uită cu neclintire la mânilor albe, subțiri, ale Domnului din icoană. Crezi că e o minune.

Stai deoparte și vezi, cum par'că toată ființa lui plâpândă s'a schimbat. Din ștregăraș s'globiu s'a făcut Ingeraș duios. Simte că face lucru mare. Cetești

aceasta din ochișorii de mărgăritar, în obrăjorii rumeni. O simțire neînțeleasă, care se naște în sufletul omului din cea mai fragedă vârstă.

Buzișoarele trandafirii i-se mișcă în undulări ușoare și rugăciunea Domnului izvorește caldă, duioasă, pătrunzătoare, ca un murmur de ape lene în zorii zilei.

— Tatăl nostru, calele ești în celiu...

Se roagă urmând pe mamică-sa. Și cu judecata lui copilărească întreabă uneori:

— Mamică, tata nost nu-i la bătaie?

E în celiu.

— Tălcuțu e acolo, scumpule, la bătaie, dar noi mai avem un tată mare în ceriu, care-i tată și lui tălcuțu și mie, și la bunica...

— Tata nost male din cellu; 'fințască-se numele tău...

În casă e tăcere adâncă. Dorm muștele pe grindă, dorm puți de sub cloacă, doarme focul în vatră. Numai auritura icoanelor e trează, strălucește. Și două

raze de lună la fereastră, cari prind parcă rugăciunea îngerească a copilaşului şi o duc la Domnul, Atotşlitorul.

— Vie împălaţia ta, fie voia ta, plecum în celiu aşă şi ple pământ...

O, mamă fericită, un inger scump e copilaşul tău! Rugăciunea lui copilărească e mai plăcută Domnului decât corurile cereşti. Îngerei dragi, pentru voi ţine Dumnezeu lumea!

*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nimic mai frumos şi mai mişcător, decât să vezi un copil rugându-se. Copilul e ca crinul câmpului: alb şi curat. El e întruparea nevinovăţiei. Nu cunoaşte ce este stricăciunea, nici glodul vieţii. De aceea sufletele copiilor sunt mai aproape de Dumnezeu; rugăciunea lor răzbate mai curând în ceriu.

În viaţa copiilor, în creşterea lor, pe lângă sănătatea trupească, de mare însemnătate este *sănătatea sufletească*. Trup sănătos şi suflet rău, putred, — e cel

mai jalnic lucru de pe lume. E ca părul sau mărul frumos și zdravăn din marginea drumului, care face poame pădurețe. Căci după roade se judecă prețul pomului și după suflet prețul omului.

Trupul are viață măsurată: cincizeci—șaizeci de ani, nouăzeci ori chiar o sută. Apoi sapa și lopata; o groapă de un stânjîn. Dar sufletul nu moare. El este scânteia sfântă a ființei omenești, e suflare dumnezească. Dumnezeu, stăpânul și ocârmuitorul lumilor, este veșnic; deci nemuritor este și sufletul omenească: chipul și asemănarea Domnului.

Prin urmare: sufletul e fruntea omului. El e icoana noastră. Cum îți e sufletul, atâta prețuiești în fața lui Dumnezeu.

La copii trebuie să ținem seamă, încă din cea mai fragedă vârstă a lor, cumcă sunt *ființe cu suflet*. Iar lucrul acesta nu numai trebuie să-l știm, ci să ne dăm zilnic seamă de el, și după cum nu uităm să dăm în fiecare zi hrană copilului, astfel să știm că copilul nostru are

suflet, care încă cere hrană, ca, întocmai ca trupul, să se întărească și să înainteze spre desăvârșire.

Copilul dela o vreme, rând pe rând are dorinți pe cari le arată prin semne, începe să cunoască, judecă, face mici socoteli, se mânie uneori, dă semne de mici viclenii nevinovate, chibzuește, își iubește părinții, — toate acestea sunt lucrări ale sufletului. Și precum trupul, ca să înainteze întru sănătate și creștere, are trebuință de hrană și de grijă, întocmai așa are și sufletul lipsă de povață și de îndrumare bună, ca să porceadă pe cărarea cea dreaptă și înțeleaptă. Iar noi cei mari știm că multe și încurcate sunt cărările vieții, unele strâmbe și pline de bolovani, altele largi dar pline de glod și de prăpăstii, iar, calea cea dreaptă una singură este. Calea aceasta e ținta omului. Pe această cale trebuie să ne îndreptăm copilașii.

Sufletul e lucru de căpetenie în creșterea copiilor. Grijă de sănătatea lor

sufletească, sau educația morală cum îi zic învățații între sine, e ca una din fețele banului. Ban fără două fețe nu se poate. Astfel nu se poate crește fără să ținem seamă, deodată, de sănătatea trupească și sănătatea sufletească a copiilor noștri. Acestea umblă împreună ca fețele banului.

Împreună dau om întreg, care poate să fie fericit în această lume și fericit mai ales în cealaltă, de peste mormânt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Când este sufletul sănătos?

Sufletul este sănătos atunci, când năzuiește spre desăvârșire. A plecat dela Dumnezeu, trebuie să se întoarcă iarăși la dânsul. A se păstra curat și luminos, așa precum a fost din porneală, ori dacă s'a întâmplat să rățăcească sau să cadă — căci firea noastră prin neascultarea strămoșilor s'a făcut aplecată spre rău, — atunci năzuința de a fi zilnic mai bun și mai aproape de lumină, iată sănătatea sufletească!

Creștini buni, oameni întregi, caractere morale, — acestea sunt țintele creșterii sufletești.

Cum trebuie îngrijit de sănătatea sufletească a copilului? Fiind băgători de seamă mai ales la următoarele:

1. Temeiul vieții sufletești este credința.

Omul fără de credință este ca frunza de toamnă, bătută de vânt: nu are stare, nici loc de odihnă. Se bate de toate malurile, cade în glod, e călcată de pasul trecătorilor. Pom fără rădăcini și vieață adevărată fără de credință nu se poate.

Sâmburele credinței este Dumnezeu, făcătorul „văzutelor tuturor și nevăzutelor“. El este începutul și sfârșitul nostru. Prin tr'ânsul viem, ale lui făpturi suntem. Acest mare Ocrotitor ne ține, el ne dă sănătate. La porunca lui răsare soarele și încălzește pământul. După cuvântul Domnului cad ploile și incolțesc grăunțele, se face pâinea „cea de toate zilele“. Fără Dumnezeu s'ar incurcă căile stelelor, globul

pe care trăim s'ar clăti din osiile sale și ne-am prăbuși în noaptea oarbă a ne-ființei. El este zăstămul pe care se sprijinește lumea.

Cea dintâiu datorință sufletească a noastră este să credem din toată inima și din tot sufletul nostru în acest mare Dumnezeu, să credem cu tărie, cu foc și cu râvnă sfântă. Să cunoaștem și să simțim cumcă dânsul este părintele nostru cel adevărat, prin care suntem și trăim. Să ne plecăm gândurile noastre în fața măririi lui și să nu ne trufim a ne avânta cu mintea noastră slabă și măsurată peste dânsul. Să nu fim ca nebunul, care a zis întru inima sa: nu este Dumnezeu. El este, și printr'ânsul este tot ceea ce se vede și ceea ce nu se vede! Acum și în vecia de veci!

Dumnezeul tuturor lucrurilor din lume le-a croit o cărare anumită, pe care să-și urmeze rostul și chemarea. Astfel soarele are răsărit și apus, luna umpleri și scăderi, apele curs, ierburile creștere și în-

florire. În chipul acesta omul se naște, copilărește, se face mare, trăiește după rostul său, apoi se întoarce iarăși în pământul din care a fost luat. Așa trupul nostru. Dar dupăcum trupul își are rosturile sale, asemenea și sufletul are anumite căi de purcedere, pe cari trebuie să se îndrepte spre ținta sa, care este binele, adevărul. Aceste căi se numesc *legi morale*. Ele sunt hotărâte de credință. Credința cumpănește bunul trăiu dintre oameni și ne deschide, tuturor cari îi ascultăm poveștele, poarta veșniciei. „Fără de credință nu este cu putință a plăcea lui Dumnezeu“ — zice înțelepciunea creștinească.

Prin urmare, creșterea sufletească a copilașilor noștri trebuie să înceapă cu răsădirea credinței în sufletele lor fragede. Se înțelege dela sine, că această răsădire nu se poate face așa deodată, ca și când am avea de lucru cu oameni mari. nu ne vom pune într'o bună zi în fața copilului, care prins să gângăvească două-trei vorbe,

începând să-i predicăm despre Dumnezeu, că este mare, că dânsul a făcut lumea, că ne-a făcut sufletele, — o, nu! Predicile nu sunt pentru copilași, ei nu vor putea să înțeleagă asemenea lucruri. Cel puțin până la vârsta de școală, nu. Iar copilul trebuie să știe că este Dumnezeu încă înainte de ce ar merge la școală.

Cum vor face, deci?

Copiii aproape toate lucrurile le învață și le cunosc din ceea ce văd, sau simțesc, înzădar îi vom spune copilului că focul arde, căci el până nu se prăjește puțin nu-și poate da seamă de această noutate pentru dânsul. Asemenea nu va ști că prin fereastră nu se poate ieși afară, decât dacă va da cu mâna în geam. Purtările, umbrelul și vorba le învață copiii făcând ceea ce văd că fac alții. Învață imitând, ceea ce e lucru firesc. Din cea mai fragedă vârstă, de când pot să-și țină spinarea dreaptă șezând, copiii sunt tot ochi și atențiune. Observă și prind. Toată ființa lor este ca o oglindă minunată, care prinde tot ceea

ce este sau se petrece în jur. De aceea e mare lucru, *ce anume îl încunjură pe copil*, între ce împrejurări e ținut! — căci acestea dau cel dintâiu tipar al trupului și al sufletului lui!

Vrem și trebuie să sădim în copilașii noștri credința? — Va trebui ca mai întâiu noi înșine să fim și să trăim ca adevărați oameni credincioși. Cum vom pofti dela găină să poarte bobocii de rață pe luciul apei, sau dela șoim să se plimbe liniștit cu puii de găină prin aria șurei? Ori cum va putea cineva să sădească în inima copilașilor săi cunoștința de Dumnezeu, când el însuși este un necredincios? Așa ceva nu se poate.

Nu numai atât. Ci dacă vrem să ne creștem copiii în teama de Dumnezeu, chiar credincioși fiind noi, trebuie să fim creștini pe deplin, adecă în fața copiilor noștri, în casa și curtea noastră, trebuie să ne purtăm, în toate împrejurările, ca creștini, îndeplinind totdeauna acelea fapte din afară, pe cari le cere arătarea credinței

noastre. Copiii din ceeace văd învață. Sufletul lor se mișcă, se lărgeste, după ceeace le vine dinafară, cum scriam mai sus. — Așadară credința noastră prin semnele văzute se răsădește în copilași.

Credința noastră a creștinilor, după învățătura catehismului, trebuie să fie de două feluri: internă și externă (din lăuntru și dinafară), adecă cea închisă în inimile noastre și cea pe care o arătăm prin semne, prin fapte. Învățătura aceasta are o însemnătate covârșitoare la creșterea sufletească a copiilor noștri.

Mircea Pan, cunoștința noastră din icoanele de mai sus, are o sorioară de vreun an și nouă luni, o chiamă Octavia, Tuca. Știe să zică tată, mamă și încă vre-o două trei cuvinte. Și cu mari cumpăneli merge dela vatră până la masă. Seara și dimineața, când frățiorul ei își zice împreună cu mamă-sa Tatăl nostru și Îngerelul, Tuca, dacă se întâmplă să fie trezită și-i prin casă, se apropie cum poate de dunga patului; stă nemișcată ca o lu-

miniță și se uită cu mare luare aminte la la Pan. Celea două mărgeluțe negre, adânoi, de sub fruntea mică, lucesc aprins. Pentru ea nu mai este în casă nimic, decât frățiorul care se roagă...

Dela o vreme începe și Tuca:

— „Tătuiu-tătuiu-tătuiu“...

Zice și ea „Tatăl nostru“, așa după cum o îngăduie limbuța ei, nedepinsă încă cu vorba.

... Am văzut în mai multe seri această scenă preagrăitoare și m'am convins că în sufletul Octaviei celei de un an, și nouă luni prinde a licări o schinteie nouă pentru dânsa, din care se va aprinde focul credinței...

Părinții vor căută, deci, să-și împlinească totdeauna cu evlavie și cu seriozitate datorințele lor de creștini, fiind cu cea mai mare băgare de seamă la fiecare cruce ce-o fac, sau rugăciune ce-o zic. Dimineța și seara nu se va întâmplă nicio dată să nu se roage! Și se vor feri de obiceiul acela foarte rău și stricacios de

a se rugă isprăvind în aceeași vreme vre-un lucru oarecare. Am văzut bărbați, cari se rugau în timpul când prindeau boii la jug, sau femei când aruncau, dimineața, grăunțe la găini. Și, rostind celea cinci porunci bisericești, se certau cu cocoșul prea obraznic, sau cu sluga prea leneșă. Asemenea lucru nu se cade, căci, pe lângă că omul nu are nici un folos sufletesc din asemenea rugăcuni, arată copiilor săi, că a vorbi cu Dumnezeu e un lucru de rând, ca și când ai vorbi cu o cumătră peste pârlaz; poți să faci chiar și hrănind găinile. O, nu! — Rugăciunea e lucru sfânt. Vorbind cu un împărat lumesc, ar îndrăzni cineva să-și clinească măcar ochii?!

Părinții vor lua seama să amintească numele lui Dumnezeu totdeauna numai cu sfială și cu teamă, ca să simtă copiii că sfânt și mare lucru se pomenește atunci. Moise prorocul oprise pe Evrei chiar și numai să rostească numele lui Dumnezeu!

De sudălmi și înjurături se vor feri ca de foc, căci acestea sunt cea mai pri-

mejdioasă otravă pentru sufletele copiilor. După cum boala trupului pune copilul în pat și adeseori îl chiar ucide, astfel înveninează sudălmile auzite sănătatea sufletească a copiilor și le ucide toată curățenia, sau îi aruncă cu totul în brațele necredinței omoritoare. Vai vouă părinților otrăvitori!

Părinții vor arăta toată ciustea cuvenită icoanelor și crucilor, se vor închina cu evlavie în fața acestora și își vor feri copii de bluditorii intrărilor în sfinte, de slugi netrebnice, sau de copii părăsiți și cu derinderi rele, cu buze necurate, cari sunt mai răi decât șerpii veninoși.

Într'un cuvânt, un părinte bun și cuminte se va pune el însuși pe sine pildă vie în fața copiilor săi, în ceea ce se ține de cunoașterea lui Dumnezeu și de lucrurile credinței. Copiii, din deprinderea celor sfinte vor învăța să cunoască pe Dumnezeu și lucrurile lui. *Din pilda părinților va izvorî credința lor.* Iar credința este cea mai prețioasă avere, pe care poate să o

dea un părinte copilului său. Avere sufletească, pe care nu o sapă hoții, nici furii nu o fură. Făclie, care luminează cărările întortochiate ale vieții și dă un înțeles tuturor străduințelor pământești.

2. Razim al vieții sufletești este sfânta biserică cu învățăturile ei.

Noi suntem și ne mărturisim creștini, adecă urmăm legea cea sfântă a lui Isus Hristos, Nazarineanul. Vieța poporului nostru s'a dăpănat din vremuri străvechi la umbra crucii și a sfintelor biserici ocrotitoare. În odăițele caselor noastre străjuiesc și astăzi, ca totdeauna, cuvioasele icoane ale legii creștinești. Acestea ne-au ocrotit leagănul copilăriei, și sub scutul lor liniștitor închid ochi moșii și părinții noștri. Legea creștinească a fost mângăiere durerilor și suferințelor noastre, după cum tot ea ne-a binecuvântat bucuriile. Printrânsa ne-am păstrat ceea ce suntem în vieța, pe această lege se sprijinește nădejdea noastră de mai bine, în mijlocul atâtor vâltoari câte pasc lumea.

Păstrătoarea a c e s t e i sfinte legi este Biserica. Ea a primit din mânilor apostolilor Domnului comoara învățăturilor celor mântuitoare, le păstrează cu sfințenie și le împarte prin arhieriei și preoții săi credincioșilor însetați sufletește. „Apa vie” = pe care a făgăduit-o Mântuitorul muierei Samaritane la fântâna lui Iacob se găsește și astăzi pe altarele bisericilor noastre strămoșești. Este și așteaptă mulțimea celor însetați, ca să le curățească sufletul și să le umplă vieața de lumină.

Credința noastră în Dumnezeu, făcătorul și ținătorul lumii, ne îndrumă în chip firesc la — biserică. Acolo găsim no tot ceea ce este bun sufletelor noastre. Biserica are chemare să ne povățuească sufletul. Adevărata fericire în lume, zace în mulțămirea și împăcarea sufletească; aceasta împăcarea numai în adevăr și în dreptate este. Adevărul și dreptatea sunt la Dumnezeu, iar pe Dumnezeu unde-l vom căuta decât la *casa lui*?

Creștini și credincioși buni fiind, noi

părinții trebuie să ne pătrundem cu tot dinadinsul de ceea ce mai sus, și după această pătrundere se cade să ne îndreptăm vieața. Copiii trăesc și se fac mari în aerul din casa și din cuprinsurile noastre, deci sănătatea lor trupească și sufletească va fi după curățenia și tăria de vieață a aerului acestuia. Ori nu vedem, că alta este vieața unei plante în umbră rece și alta în lumina și căldura soarelui înviorător!?

Copiii noștri trebuie să simță și să vadă la tot pasul, cumcă noi suntem creștini convinși, credincioși adevărați, nu morminte spoite, căci numai în chipul acesta le putem îndrepta și lor ochii spre sfânta biserică și mângăierile ei. Dacă vrem ca copiii noștri să nu se aleagă niște oameni cu sufletele sterpe și goale, pentru cari lumea nu este altceva, decât o zoadă netrebnică și fără rost, un iad chinuitor, sau o peșteră de beții și destrăbălări, atunci din cea mai fragedă etate trebuie să le arătăm ceea cătră — sfânta bise-

serică. Iar, ca dânșii să poată vedea și să poată cunoaște această cale, trebuie, ca noi înșine să o știm cunoaște. Căci, spunem încă odată: *fericire în lume fără vieată sufletească curată nu este*. Lucrul acesta e arătat cu prisosință de atâția sfinți Părinți și oameni înțelepți.

Cum vom arăta copiilor noștri calea către sfânta biserică?

Dumineca și în sărbători, când răsună peste sat sunetul de clopot, chemând pe creștini la casa Domnului, părinții vor îmbrăca haine curate, alese, și se vor găti de sfânta biserică.

Mama își va spăla frumos copilașii, le va da hăinuțe spălate și le va spune cu glas sărbătoresc și cu dragoste:

— Dragii măicuții, astăzi este sfânta Duminecă, ziua Domnului din ceriu! Creștinii cei buni se duc la biserică să se închine lui Dumnezeu, să-i mulțamească pentru că ne dă pâne, căldură hotarului și ploi la vreme. Copiii se duc de se roagă, să-i facă Dumnezeu mari, și să le dea

sănătate. Zic Tatăl nostru și Născătoarea. — Și voi să vă duceți, să vă așezați frumos lângă strană, la locul copiilor, să stați frumos, să nu vorbiți și să ascultați sfintele cântări din strană. Să vă faceți cruce dragă. Să fiți buni, ca îngerii de pe icoane. Că biserica-i loc sfânt. Așa să faceți, dragii mării.

Cam astfel va grăi mama, iar tatăl va lua copilașii de mână, mici și mari, și cu evlavie multă, cu crenguțe de măghiran în mâni, se vor apropia de pridvorul casei Domnului. Acolo vor ascultă sfânta slujbă toată, până în capăt, și vor lua aminte la tot ceea ce se cântă în strană și la ceea ce spune preotul în predică.

Cercetarea sfintei biserici își vor socoti o părinții de-o mare datorință, atât pentru sufletele lor, cât și pentru folosul sufletesc al copiilor lor, în inimile cărora învățăturile din casa părintească se sapă cu slove neșterse. — Le va intra în fire, că așa este bine, precum de fapt este, și sufletele lor vor porni din bună vreme pe

cărarea cea dreaptă și fericitoare a vieții. În lăuntrurile lor se vor sălășlui simțimintele curate ale evlaviei și ale respectului de lucrurile sfinte, cari numai bine pot să rodească. Învață să se facă creștini în faptă, nu numai după nume.

Sunt părinți cari nu dau pe la biserică cu săptămânile, cu lunile, sau chiar cu anii. În vremea liturghiei unii tândălesc pe-acasă, alții dorm, sau, Doamne ferește, cei uitați de sine se duc la masa nespălată și murdară a crîșmei.

Ce se alege de viața și de sufletele unor oameni ca aceștia? Dar, mai ales ce se va alege de sufletele nevinovate ale copilașilor lor? Ce? — Să te miri că se încorlesc atâtea moșii părintești, că sânt atâtea pări și răntăși în lume? Că sânt atâția copii cari își blastămă părinții! Că sânt atâția creștini și oameni fără căpătăiu? Atâtea vieți stricate și nemorecîte?

Pe unele sate e obiceiul foarte rău și păgânesc, că ieșind oamenii dela biserică, în drum spre casă se abat pe la crîsmă,

la un pahar de beutură, ca să-și facă poftă de mâncare. Unii chiar cu copilașii de mână... Dela biserică la crîsmă, delat altar la butoiu, la otrava trupului! — Părinților dacă aveți Dumnezeu și Vă sunt scumpe sufletele copiilor voștri păziți-vă de păcatul acesta! Că și cea mai învoaltă floare se veștezește, dacă dela lumina soarelui și aerul curat al grădinei o duci la întunecul și umezela rece a gropii...

Ca să învețe copiii a cunoaște biserică și să aibă foloase sufletești din legăturile cu casa lui Dumnezeu, părintil trebuie să se silească, ca într'o anumită măsură, chiar și casa lor să fie o mică biserică. Nu așa, că își vor face un altar în fruntea casei cu candelă și cu lumini, cu aprinderi de tămâie (deși, pentru cine are atâta înaintare sufletească în bine, nici acesta nu e rău, dimpotrivă), — ci casa noastră să fie biserică în înțelesul, ca să ne silim a trăi pe cât putem, totdeauna ea în biserică. — Cum? Bătând zilnic la mătânii și stând tot de închinăciuni? —

Nu. Ci fiind vorbele, purtarea și faptele noastre totdeauna ca și când am fi aproape de altar, în sfânta biserică! — Se poate așa ceva? Ori doară va să fie viața noastră o călugărie veșnică? Să nu mai ai un zimbet, o vorbă de glumă, o veselie? — O, nu! Nu se cere dela noi să fim toți călugări și sihastri postelnici, nu. Dar decă ne vom sill să spunem totdeauna numai adevărul, dacă ne vom păzi gura de sudălmi, de vorbe slabe și necuviincioase, dacă ne vom feri de mânie, de hule, de olevete, de gânduri îndosite, de beție și mâncare necumpătată, de fapte rușinoase, — oare acestea nu sunt rele să le facem și acasă, dacă la biserică e mare păcat e sacrilegiu să le facem?

Și, oare, nu va fi mai ușor a ne păzi de acestea, dacă chiar și acasă la noi ne vom socoti a fi în biserică, în biserica cea mare a lui Dumnezeu ori unde sub ceriu? Cu mult mai ușor. Apoi numai răul e oprit de Dumnezeu, iar veselia curată e îngădută și se chiar poștește.

Putem zîmbi, putem face glume cuviin-
cioase, ne putem veseli și cânta, ne putem
bucurà de vieață, numai rele, păcate, să
nu facem, — și casa noastră va aveà
multă asemănare cu biserica, întrucât sfin-
țeniei pot să slujască și una și alta, numai
cât biserica în mai mare măsură.

Pentru binele sufletesc al copiilor
noștri e de mare preț ca să fie casa no-
astră curată de orice rele, cu o biserică.
Căci copiii se fac buni, prin pilda bună.
Ei trebuie să vadă binele zilnic, și numai
binele, totdeauna. Întrucât omenește e cu
putință.

Mai ales vor băgà de seamă părinții
ca ceea ce zic în auzul lor, ci și de altfel,
să fie totdeauna adevărul. Vorba spusă,
să fie vorbă. Să nu simtă copiii, că azi
tatăl sau mama spune una, mâne alte. Ei
sunt foarte băgători de seamă și țin minte
foarte bine. De aceea să punem preț pe
vorbele ce le spunem, ca să vadă și să
înțeleagă copiii că rostul vorbei e să fie
dreaptă și oablă. Ca să nu apuce a învăța

minciuna, că nu se vor putea desbăra de ea, spre răul lor și necinstea părinților, toată viața. Iar minciuna și flecăria sunt celea mai urâte însușiri omenești.

Asemenea cu mare grijă vor fi să nu scape, nici fără voie măcar, sau în glumă vre-o sudalmă în fața copiilor, căci înjurătura e mai lipicioasă ca rîia sau ciulinii. Și e scârbos să auzi copilandrii dela 6—8 ani înjurând de câte sunt pe lume... Nu sunt ei de vină! Înzădar auzi apoi pe câte un părinte zicând copilului său: „Îți rup gura prăpăditule, de te mai aud că înjuri“! Unul ca acesta mai bine să-și fi păzit gura sa la timp, căci învățul cu greu se mai scoate din copil.

Să mai pomenim de stricăciunea grozavă ce fac unii părinți rostind vorbe necuviincioase și de rușine în auzul copiilor? Nu. Căci asemenea uitați de sine puțini credem să fie. Unora ca acestora Sfânta Scriptură le amintește de piatra de moară, pe care ar fi mai bine să și-o lege de grumazi și să se ducă

la iaz, decât să fie spre stricăciunea altora, a copiilor cu deosebire.

Peste tot părinții se vor sili să ducă o vieață oablă, deschisă și cinstită, din care numai line să poată învăța copiii. Dacă va zice cineva, că are copii răi, neascultători, răi de gură și de fapte, necunoscători la omenie, necinstitori de celea bune, să știți că de celea mai multe ori părinții înșiși nu sunt departe de asemenea greșeli. Cine se plânge de copiii săi, aproape totdeauna de sine se poate plânge.

Firește, copiii pot învăța cu multime de rele de pe uliță, din câmp dela tovarășii cei răi, dela copii fără grijă și fără poruncă bună, un părinte va fi, deci, totdeauna cu luare aminte la lucrurile acestea și va plivi cu blândețe, dar din rădăcină, buruenile rele, cari se furișează în sufletul copiilor săi.

Părinții vor vorbi totdeauna cu cinstea și respectul cuvenit de biserică și de slujitorii ei. Vor arăta allpire față de treburile bisericii și față de preot; în fața copiilor nu vor vorbi de rău pe acesta, nici nu-i

vor descoperi scãderile, de s'ar întâmplã sã le aibã. Slujitori uitați de sine poate sã aibã și altarul, dar nu-i iertat sã clãtim sau chiar sã nãruim în inima copiilor frumoasa clãdire a credinței în cele sfinte, cãci ei ușor ar puteã sã confunde pe preot cu biserica care o slujește. Chiar și oamenii mari cad în greșala aceasta de multeori.

Bun lucru este sã aibã pãrinții în casa sa cãrți de cuprins religios, cãrți bune, scoase din scripturã și întemeiate pe adevãr, tipãrite cu învoirea mai marilor bisericești, (nu orice cãrțului cari se îmbie pe la târguri!) și mai ales în serile lungi de iarnã, sã ceteascã din acelea în auzul tuturor din casã și sã se opreascã asupra cuprinsului lor, scoțând învãțãturi și întãrindu-se sufletește. La sãrbãtori și Dumineca chiar, pãrintele sau mama sã-și adune copilașii pe lângã sine și sã le spunã în cuvinte la înțeles rostul sau povestea sãrbãtorii, ori sã se întrebe asupra celor auzite din predicã ori cazanie. Cu cât mai folositoare ar fi aceasta într'adevãr

creștinească datină, decât ca tatăl să stea în lenevie, ori chiar în fumăria crâșmei între bețivi, iar copiii să bată cântii vecinilor, sau cine știe ce blăstămății să facă! Un părinte, creștin bun și cu bună socoteală la casa sa, buni creștini va crește. Prin pilda sa, prin povețele sale și faptele sale, va da copiilor săi bună învățătură și îndemnuri, pentru cari binecuvântare va avea dela Dumnezeu, dela copiii săi și dela oameni.

Despre sănătatea sufletească adecă educația religioasă-morală a copiilor, multe ar mai fi de spus și de însemnat, dar acestea șire sunt măsurate. De aceea ne mulțumim a încheia, respicând acestea: Copiii până sunt în casa părintească, sunt în această privință, de celea mai multe ori, oglinda părinților!

Apoi: credință vie, tare, teama de Dumnezeu și de lucrurile lui, cinste și omenie:

Iată sănătatea sufletească!

CUPRINSUL.

	pag.
1. Comori vii	3
2. Sănătatea trupească	12
3. Sănătatea sufletească.	28

Dupa ~~trupeasca~~ ~~trupeasca~~
4. Sănătatea sufletească
1931

Alte lucrări ale autorului.

1. *Vatra familiară* trad. după F. X. Wetzel. Editată de Soc. „Inocențiu Micu Clain” a teologilor din Blaj. Ediția I. 1909. Ed. II. 1910.
2. *Albumul Buneă*, edat de Clericii dela Sfânta Treime. Blaj 1910. În colaborare cu Oct. Bugner, Nic. Costea și Ioan Pop Câmpeanu. —
3. *De vorbă cu sătenii*. Sfaturi și îndemnuri. Cluj, 1912 (epuisată).
4. *Marama sfintei Veronica*. Povestire din viața Mântuitorului Isus Hristos. Trad. din Selma Lagerlöf. Orăștie, 1914 (epuisată).
5. *Călimdarul dela Cluj* pe anul 1913.
6. *Călimdarul dela Cluj* pe anul 1916.
7. *Căzania Domnului Hristos*, scoasă din Sfânta Scriptură. Cu binecuvântarea Prea Sfinției Sale Episcopului dela Lugoj. Nr. 1172—1916. Sibiu, 1916.

8. *Plugul Domnului*. Cuvinte pentru zilele de acum. Blaj, 1917. (Ediția I, epuizată).
9. *Versuri și cântece din răsboiu*. Ed. I. 1917. Ed. II. 1917.
10. *Copiii în răsboiu*. Schițe din zilele de acum. În colaborare cu dd. Al. Ciura și T. Cocișiu. Blaj, 1918.

BCU Cluj / Ceram University Library Cluj

